

IDŐKÖZI ÖSSZEFOGLALÓ

A FŐVÁROSI HAJLÉKTALANÜGYI KONZORCIUM TEVÉKENYSÉGEIRŐL

2014. FEBRUÁR

A Fővárosi Önkormányzat a hajléktalan, lakástalan emberek számára nyújtott szolgáltatások országos terhének igen nagy részét viseli. A fővárosi lakástalan emberek számára Közép-Európa legnagyobb hajléktalanellátó intézményrendszerét működteti, valamint civil szervezetek bevonásával, és támogatásával nélkülözhetetlen alap- és kiegészítő szolgáltatásokat nyújt.

A 2010. évi önkormányzati választásokat követően Budapest új vezetése a korábbiakat meghaladó minőségi és szakmai elvárásokat fogalmazott meg a hajléktalanok fővárosi ellátásában. A korábban civil szervezetekkel hajléktalan-ellátásra megkötött szerződéseket felmondta, és elfogadta a „Javaslat a Budapest területén élő hajléktalan személyek számára a szociális ellátás különféle formáit nyújtó szakmai koncepció elfogadására és a megvalósítását biztosító döntések meghozatalára.” című új hajléktalanügyi stratégiáját. Az új koncepció alapján, kialakított új együttműködési modell érzékelhetően javítja a budapesti hajléktalan-ellátás területén a szolgáltatás-vásárlás, szolgáltatás-szervezés hatékonyságát, rugalmasságát, a szolgáltatók közötti tényleges együttműködést, s ezzel segíti, hogy előrébb lépjünk a közterületen élő hajléktalan személyek számának csökkentésében.

A Budapesti Hajléktalanügyi Konzorcium működése

Miután a Fővárosi Közgyűlés 2011. közepén elfogadta a „Javaslat a Budapest területén élő hajléktalan személyek számára a szociális ellátás különféle formáit nyújtó szakmai koncepció elfogadására és a megvalósítását biztosító döntések meghozatalára.” című új hajléktalanügyi stratégiáját, a budapesti hajléktalanellátás összehangolt és hatékony működésének érdekében a Fővárosi Önkormányzattal szerződéses viszonyban álló két gesztor szervezet (a Menhely Alapítvány, és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület) Konzorciumot hozott létre, melyhez a fővárosban működő hajléktalan-ellátó szervezetek csatlakozhattak.

A konzorcium elsődleges célja, hogy a közterületen élő hajléktalan emberek minél nagyobb számban vegyék igénybe, szállást nyújtó intézményeket. A konzorcium lehetőséget biztosít arra, hogy az ellátásban résztvevő szereplők összehangoltan, egymás tevékenységét erősítve, a felmerülő igényekhez rugalmasan alkalmazkodva tudják szolgáltatásaikat biztosítani. A támogatott feladatok végrehajtásában résztvevő ellátó szervezetek véleményezhetik, értékelhetik a gesztor szervezetek döntéseit, szervezett módon javaslatokat tehetnek az ellátás továbbfejlesztésének főbb irányaira, arányaira vonatkozóan.

2012-ben a két Gesztor szervezet külön pályázatot írt ki utcai szociális munkások számára, mellyel a speciális elhelyezési igényekkel rendelkező, alternatív megoldásokat igénylő, nehezen motiválható ügyfelek elhelyezéséhez kérhettek támogatást. A program megvalósításához a két Gesztor szervezet összesen 8 000 000 Ft-ot különített el.

A konzorcium tevékenysége három fő csoportra bontható:

- I. Diszpécser Szolgálat működtetése

A Közép-magyarországi Regionális Diszpécser Szolgálat feladatait a Menhely Alapítvány látja el minisztériumi kijelölés alapján. A Diszpécser Szolgálat (I.a) 24-órás telefonos információs ügyfélszolgálatot működtet, gyűjti, összeállítja, valamint szerkesztett formában közli az ellátással kapcsolatos információkat, szervezi és koordinálja az utcai szolgálatok működését, szakmai fórumokat szervez, valamint figyelemmel kíséri a konzorciumban résztvevő szervezetek teljesítését (I.c). Egyik fontos feladata a telefonos megkérések, az utcai bejelentések fogadása, melyben a konzorciumi együttműködés alapján a Máltai Szeretetszolgálat is segít, a budai oldal utcai bejelentéseit a Málta budai alközpont (I.b) fogadja.

- II. Krízisautók, speciális utcai szolgálatok működtetése

A Krízisautó elsősorban a téli hideg időszakban, 24 órában működő szolgálat. Közterületen tartózkodó hajléktalan emberek ellátáshoz jutását, krízishelyzetek megoldását segíti elő. A téli krízisidőszakban tevékenységeit speciális utcai szolgálatok egészítik ki, melyek az ellátási területükön kívül is mozgósíthatók. A feladatot a két gesztor szervezet 2012/13 telén négy másik szervezet – a Baptista Szeretetszolgálat, a BMSZKI, a Keresztény Advent Közösség, valamint a Vöröskereszt – bevonásával látja el.

-III. Első Befogadó Szálláshelyek működtetése

A két gesztor szervezet a közterületen élő hajléktalan emberek számára első befogadó férőhelyeket működtet, valamint szállásnyújtó szervezetekkel szerződést köt e férőhelyek biztosítására. E program keretében a fővárosi szállásnyújtó szervezetek olyan férőhelyeket biztosítanak a közterületen élő hajléktalan emberek számára, melyek elősegítik, hogy a „közterület helyett” inkább e szállásokat használják. A férőhelyek szállástípusonként más-más lehetőséget biztosítanak a rászorulóknak, így alkalmazkodva a különféle igényekhez. Az elhelyezések éjjeli menedékhelyeken, átmeneti szállókon, valamint az önállóbb életvitelt lehetővé tevő munkásszállókon és albérlési lehetőségeken történnek. 2012-ben a felmerült igények alapján speciális elhelyezésekre is lehetőség nyílik, melyek a legnehezebben kezelhető hajléktalan emberek számára próbálnak lehetőséget biztosítani.

A Fővárosi Önkormányzat 2011. november 3-án megkötötte szerződését a Menhely Alapítvánnyal és a Máltai Szeretetszolgálat Egyesülettel a budapesti, téli hajléktalanellátás megszervezésére, valamint közterületen élő fedél nélküliek befogadására kialakított szállásférőhelyek biztosítására.

Az új szerződéses rendszerben a Menhely Alapítvány és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület 2013. 04. 01. - 2014. 03. 31. közötti időszakra 11 szervezettel kötött szerződést. (A szerződéses partnerek: Magyar Vöröskereszt Budapesti Szervezete, Hajléktalanokért Közalapítvány, Baptista Szeretetszolgálat Twist Olivér Alapítvány, Léthatáron Alapítvány, Rés Szociális és Kulturális Alapítvány, Menedék Alapítvány, Menedékház Alapítvány, Tiszta Forrás Alapítvány, Misszió Alapítvány, Fiatalok Önszorgató Egyesülete. Ezen kívül 4 szervezettel (Baptista Szeretetszolgálat, Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei, Keresztény Advent Közösség, Magyar Vöröskereszt) közösen, a téli krízisidőszakban speciális utcai szolgálatokat és Krízisautót működtetnek.

A Budapesti Hajléktalanügyi Konzorcium 460 fő elhelyezését vállalta 365 napon keresztül, mely összesen 142 600 vendégéjszakát jelent.

2011 novembere és 2013 júniusa között a Fővárosban működő utcai gondozó szolgálatok több mint **háromezer közterületen élő embert** regisztráltak, jelentettek be a Menhely Alapítványhoz elhelyezésre. Közülük **1055 fő nyert elhelyezést a Konzorciumban résztvevő szervezetek szállásain, akik összesen 104 418 vendégéjszakát tölthettek a szállásokon. Az elhelyezett fedél nélküliek több mint 30%-a legalább három hónapot a szállásokon töltött.**

2013-2014 évben a pesti és budai oldalon **12 civil szervezet vesz részt** az együttműködésben, és összesen **25 szállást nyújtó intézmény férőhelyein biztosít szállást a rászorulóknak.** A programban résztvevő szállók: Twist Olivér Alapítvány – Fóti úti szálló, HKA - Hajszál, HKA - Pro Domo, HKA - Szobi, Léthatáron Alapítvány - Isola, Menedék Alapítvány, Menedékház Alapítvány, Menhely Alapítvány - Vajda 3., Magyar Vöröskereszt (MVK) - Madridi, MVK – Csepel, valamint időszakos férőhelyekkel, a Bihari úti, Diószeghy S. utcai, és XIX. kerületi Nappali Melegedő, RÉs Alapítvány – Podi, Tiszta Forrás Alapítvány, Misszió Alapítvány, Fiatalok Önszorgató Egyesülete, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Feszty úti, Fő utcai, Miklós utcai, Táviró úti szállói, valamint a Vonat, a Kéznyújtás a Rászorultakért Alapítvány. 2013-ban három szállójával kapcsolódott a programba a Baptista Szeretetszolgálat is.

A szerződött partnerek meglévő kapacitásaik terhére, olyan szállásférőhelyeket alakítottak ki, és működtetnek, melyek gyakorlatilag feltétel nélkül vehetők igénybe.

A Menhely Alapítvány „külső” férőhelyeket is támogat az úgynevezett **Bónos rendszerben.** E program keretében párok támogatott elhelyezésére van lehetőség munkásszállók kétágyas szobáiban. 2012

őszén 50 fő számára indítottuk el a programot páros elhelyezés formájában, 2013 ősztől bővítjük az elhelyezhető emberek körét. A munkásszállókon, támogatott férőhelyeken 100 fő elhelyezését szeretnénk biztosítani.

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület szintén nagy hangsúlyt fektet a hajléktalan ellátás intézményrendszerén túlmutató, magasabb szintű lakhatási támogatás biztosítására, melynek keretein belül munkásszállón nyújtunk elhelyezési lehetőséget az egyének és a párok számára. 2013 novemberétől a Szeretetszolgálat 2 fővárosi munkásszállóban közel 70 ember számára biztosítottunk férőhelyet.

Az elhelyezésekben nem civil szervezetként részt vesz a BMSZKI.

A legfontosabb együttműködő partner pedig az harminc utcai szolgálat, amely a közterületen élő hajléktalanok elhelyezésében közreműködik.

A Konzorcium a vállalt feladatait folyamatában teljesíti. Bízunk benne, hogy a Főváros továbbra is támogatni fogja a programot, hiszen a számok alapján jól látható, hogy a közterületen éjszakázó rászorulóknak szükségük van a számukra fenntartott férőhelyekre.

A Gesztor szervezetek által kötött szerződések, céltevékenységek szerint (2012-2013.):

A Fővárosi Önkormányzat és a Menhely Alapítvány 2011. nov. 3-án megkötött szerződése alapján 2012-2013-ban finanszírozható férőhelyek			
Szervezet	Ajánlott elhelyezési létszám (fő)	Ajánlott vendég-éjszakák száma (db)	Ajánlott szerződéses összeg (Ft)
Magyar Vöröskereszt	52	13 430	11 441 250
Hajléktalanokért Közalapítvány	62	14 340	11 553 000
Léthatáron Alapítvány	8	968	640 000
Twist Olivér Alapítvány	19	3 578	1 770 000
Rés Szociális és Kulturális Alapítvány	22	4 154	3 182 784
Kiút Szociális és Mentálhigiénés Egyesület	6	1 092	898 000
Kéznyújtás a Rászorultakért Közhasznú Alapítvány	4	760	625 000
Tiszta Forrás Alapítvány	18	3 240	2 664 000
Misszió Alapítvány	8	1 456	1 193 920
Menhely Alapítvány Vajda3	44	9 326	6 563 000
Összesen:	243	52 344	40 530 954
BMSZKI I.	824	65 059	53 348 380
BMSZKI II.	565	23 464	19 287 408
Mindösszesen:	1 632	140 867	113 166 742

A Fővárosi Önkormányzat és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület 2011. nov. 3-án megkötött szerződése alapján 2012-2013-ban finanszírozható férőhelyek			
Szervezet	Ajánlott elhelyezési létszám (fő)	Ajánlott vendég-éjszakák száma (db)	Ajánlott szerződéses összeg (Ft)
Fiatalkorú Önkéntes Egyesülete	15	5 475	4 360 000
HKA	40	10 800	8 640 000
Menedék Alapítvány	7	2 555	1 680 000
Menedékház Alapítvány	50	18 250	14 900 000
Mindösszesen:	112	37 080	29 580 000

Fővárosi Önkormányzat működő krízisautó, speciális utcai szolgálatainak 2013-2014.		
Szervezet	Szolgáltatás típusa	Támogatási összeg (Ft)
Menhely Alapítvány	Krízisautó	10 107 000
Menhely Alapítvány	Speciális utcai szolgálat	2 335 500
Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy	Krízisautó	4 905 000
Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei	Speciális utcai szolgálat	2 673 000
Keresztény Advent Közösség	Speciális utcai szolgálat	1 174 500
Magyar Vöröskereszt	Speciális utcai szolgálat	1 566 000
MA-szerződött összesen		22 761 000
Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület	Krízisautó	4 407 000

A Gesztor szervezetek által kötött szerződések, céltevékenységek szerint (2013-2014.):

A Fővárosi Önkormányzat és a Menhely Alapítvány 2011. nov. 3-án megkötött szerződése alapján 2013-2014-ben finanszírozható férőhelyek			
Szervezet	Ajánlott elhelyezési létszám (fő)	Ajánlott vendégéjszakák száma (db)	Ajánlott szerződéses összeg (Ft)
Magyar Vöröskereszt	52	13 430	28 500 000
Hajléktalanokért Közalapítvány	59	20 925	16 022 000
Léthatáron Alapítvány	8	2 888	487 435
Twist Olivér Alapítvány	19	5 415	2 798 500
Rés Szociális és Kulturális Alapítvány	22	4 054	2 891 800
Tiszta Forrás Alapítvány	18	3 240	1 500 000
Misszió Alapítvány	8	2 737	1 375 000
Menhely Alapítvány Vajda3	25	9 100	7 482 500
Mindösszesen:	211	61 789	61 057 235

A Fővárosi Önkormányzat és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat 2011. nov. 3-án megkötött szerződése alapján 2013-2014-ben finanszírozható férőhelyek			
Szervezet	Ajánlott elhelyezési létszám (fő)	Ajánlott vendégéjszakák száma (db)	Ajánlott szerződéses összeg (Ft)
Menedékház Alapítvány	28	9 125	4 197 000
Hajléktalanokért Közalapítvány	45	15 165	10 456 000
Menedék Alapítvány	10	3 650	2 400 000
Fiatalkorú Önkéntes Egyesülete	24	8 760	7 200 000
Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy	5	1 520	703 000
Baptista Szeretetszolgálat Utcafront Átmeneti Szállás	31	9 424	4 932 000
Mindösszesen:	143	47 644	29 888 000

Szervezet	Szolgáltatás típusa	Szerződött összeg
Menhely Alapítvány	Krizisautó	12 346 000
Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy	Krizisautó	2 335 500
Menhely Alapítvány	Speciális utcai szolgálat	4 905 000
Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei	Speciális utcai szolgálat	2 673 000
Magyar Vöröskereszt	Speciális utcai szolgálat	1 174 500
Keresztény Advent Közösség	Speciális utcai szolgálat	1 566 000
MA-szerződött összesen		25 000 000
Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület	Krizisautó	4 407 000

A 2014. évi költségvetési tervezéshez

A Budapesti Hajléktalanügyi Konzorcium tevékenységei a gesztor szervezetek és a tevékenységek támogatási összege szerint. A táblázat az éves támogatási igényt mutatja. Mivel a téli krízisidőszak nem köthető szorosan naptári évhez, hiszen november 1-től, március 31-ig, tart az első három hónap finanszírozási igénye is mindig a következő éves költségvetésben kell, hogy megjelenjen. Ez azonban nem változtatja meg az éves költségigényt.

Szerződött gesztor szervezet	Feladat	Éves támogatás (ezer Ft)
I.a) Menhely Alapítvány szervezésében	24 órás Diszpécser szolgálat működése egész évben	26.000
I.b) Magyar Máltai Szeretetszolgálat szervezésében	a szükségleteknek megfelelő budai alközpont	6.000
I.c) Menhely Alapítvány szervezésében	a program végrehajtásához kapcsolódó információ-csere, monitorozás	10.000
II.a) Menhely Alapítvány szervezésében – Pest	krízisautó és ezeket kiegészítő speciális utcai szolgálatok működtetése (részben kisorszással)	25.000
II.b) Magyar Máltai Szeretetszolgálat szervezésében – Buda	krízis autó és ezeket kiegészítő speciális utcai szolgálatok a téli időszakban	6.600
I.+II. Együtt		73.600
III.a) Menhely Alapítvány szervezésében – Pest	közterületen élők első befogadó helyeinek működtetése kiegészítő támogatással, valamint ehhez kapcsolódó kitértető lakhatási támogatások nyújtása (kisorszással)	130.553
III.b) Magyar Máltai Szeretetszolgálat szervezésében – Buda	(legalább 440 + 222 = 662 fő részére)	66.756
III. Együtt		197.309
I.+II.+III. Összesen		270.909

A Menhely Alapítvány és a Máltai Szeretetszolgálat Egyesület számára a „Közterület helyett embe-
ribb körülmények” program megvalósításához a 2014. évi költségvetésből a tábla szerinti fősz-
szeg (270 909 000 Ft) tervezhető, mely összhangban van a 2014. évi költségvetéssel.

A Fővárosi Hajléktalanügyi Konzorcium legegyszerűbben megfogalmazott célját elérte: jelentős számú, addig közterületen élő hajléktalan embert sikerült hosszabb-rövidebb időre szállást nyújtó intézménybe elhelyezni. A felmutatott eredményt azonban mi még csak részeredménynek tekintjük. Az új koncepció, a konzorciumi működés egyfelől lehetőséget adott arra, hogy világosan meghatározott feladatra koncentrálva, egyértelműen megfogalmazott célt és szakmai/társadalmi elvárást teljesítsen: **a közterületen élésknél tudunk emberibb körülményeket biztosítani.** Másfelől új nézőpontot, finanszírozási mechanizmust alakított ki, amely megkövetelte az ellátóktól a szakmai „frissítést”, az alternatív, hatékonyabb gondolkodást. A közterület helyett emberibb körülmények biztosításában – a számszaki összeállítás segítségével is nyomkövetethető – mérhető és megkérdőjelezhetetlen eredményeket értünk el. Az új finanszírozási forma és a hozzá kapcsolódó szakmai elvárás a szerződött partnereket is arra kényszerítette, hogy új szemléletet, új módszereket vezessenek be az ellátásban (új szabályokat hozzanak a szállást nyújtó intézményeikben, más vagy szorosabb típusú együttműködésre kényszerítette az ellátókat stb.). Ez a „feladat”, ez az átállás nem volt könnyű.

Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján elmondhatjuk, hogy a konzorcium által kínált új lehetőségek (ösztönző finanszírozás a bizonyítottan közterületen élő hajléktalan emberek elhelyezése után) fokozatosan „mozdították be” a konzorcium szerződött partnereit. Az első támogatási időszakban, sokszor inkább a közterületeken élő kicsit „könnyebb esetek”, a relatíve kevesebb szociális munkát, egyszerűbb egyéni gondozást igénylő fedél nélküli emberek fedélhez juttatása történt meg. Az ő elhelyezésük a szállást nyújtó intézmények napi rutinjában még nem okozott komolyabb problémát, nem kellett új munkatársakat felvenni, nem kellett feltétlenül extra elhelyezési körülményeket kialakítani.

Bizonyítottan több hosszú ideje közterületen élő ember töltötte szállókon éjszakáit, de a forgalmas csomópontokon, nagyon szem előtt lévő helyszíneken élő fedél nélküli embereket ez idő alatt még nem, vagy csak részben (rövid időre, illetve kevés embert) sikerült intézménybe „begondozni”. A közterületen végzett koncentráltabb szociális munka – eddig is ismert, de most erősebben felbukkanó – jelenségekre irányította rá a figyelmet. Ennek leginkább az az üzenete, hogy az eddigi munka nem állhat meg: az eddigi eredményeket fenn kell tartani, az új jelenségekre választ, megoldási alternatívát kell tudni adni:

- a. Az intézményből vagy egyéb alternatív elhelyezésekből a közterületre „visszapörgés” mértékét csökkenteni kell.
- b. Az elhelyezett hajléktalan emberek helyére, „placcára” a közterületeken új, jellemzően azonban már más szociálpolitikai megoldást kívánó problémákkal küzdők kerülnek. Olyan határterületen mozgó régi-új egyének és csoportok jelentek meg, mint pl. a koldusok, a prostituáltak, a kallódó fiatal felnőttek, a túlélési „turisták” (hobók), átutazó hajléktalan emberek, ideiglenesen „szerencsét próbálók”. Ezen réteg felbukkanása nem mindig szembetűnő, ugyanakkor fokozódó jelenség. Új feladat elé állítja ez a hajléktalan-ellátó szervezeteket éppúgy, mint a közterület-felügyeletet, a rendőrséget, a pályaudvarok, közlekedési csomópontok vagy éppen a bevásárlóközpontok tulajdonosait, működtetőit. Ezen szereplőkkel az együttműködési párbeszéd elkezdődött, ezt a folyamatot erősíteni kell.
- c. Gondot kell fordítani egyes kiemelt, a program szempontjából eddig sikeresnek ítélt területek karbantartására: a fővárosi aluljárók régi-új életvitelszerű „használói” hatékony szakmai eszközökkel és összefogással kell az intézményi vagy egyéb alternatív lakhatási megoldások felé mozdítani. Kiemelt területként kell kezelni a Nyugati teret, a Blaha Lujza teret, a Batthyány teret illetve az itteni aluljárókat.
- d. Erőteljesebben kell fordulni az olyan látványos közterületen élő hajléktalan emberek felé, akik általában leképezik a társadalomban a hajléktalan emberekről élő archeotípust: a látványos betegségektől szenvedők, pszichiátriai betegek, ápolatlan, fizikailag-lelkileg lerongyolt. Az ő elhelyezésükre és sokrétű összetett problémájukra igen nehezen található választ tudni és akarni adó szociális és egészségügyi intézmény. Az ő ellátásuk speciális felkészültségű intézményeket, abban dolgozó szakembereket igényel, amelyek biztosítása csakis a hagyományos normatív finanszírozás melletti pluszforrásokon keresztül képzelhető el, és valósítható meg.

A program további ütemeiben – a fentiekben taglaltak miatt – a szerződött partnereinknek ahhoz, hogy a támogatáshoz hozzájussanak, még tovább kell változtatniuk az eddig megszokott intézményi működési módokon. A támogatott gondozások közé egyre inkább a „nehéz esetek” (agresszív, alkoholbeteg, nagyon rossz mentális és higiénés állapotban lévő, több éve utcán élő, fedél nélküli emberek) kell, hogy bekerüljenek. Ezt segítik elő a támogatás második szakaszában bevezetett, a speciális elhelyezést vállaló (páros elhelyezés, mozgássérült fogadása, pszichiáter, addiktológus alkalmazása stb.) ellátók differenciált támogatási rendszerének kidolgozása, az utcai szociális munkások közvetlen pályázási lehetőségének biztosítása a különböző egyéni elhelyezési módok kidolgozására, elérésére. Az egyszerűsített pályázati módszerrel és forrással az a célunk, hogy a teljesen „rendszeren kívüli” megoldást kívánó esetekre is legyen gyorsan elérhető, aránylag rugalmasan kezelhető forrás.

Budapest, 2014. február 28.

